

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës,
trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax: +355 4 2380 300/315
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot.
Nr. Dok. 201802440/2

Tiranë ___/___/2019

Lënda: *Rekomandime lidhur me përmirësimin e kushteve dhe trajtimin e të paraburgosurve dhe të dënuarve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP), Shënkoll, Lezhë.*

Drejtuar: **Z. Agim ISMAILI**
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Shaban HYSA
Drejtor
Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll

LEZHË

Të nderuar Zotërinj,

Avokati i Popullit, në rolin e Mekanizmit Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues, në vijim Mekanizmi Kombëtar¹, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar, kreu një inspektim në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, Lezhë, më datë 07.12.2018, sipas Planit të Inspektimit të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues morën pjesë z.Besnik Deda, z.Genci Tërpo dhe z.Alfred Koçobashi me detyrë Nd/Komisionerë pranë Mekanizmit Kombëtar.

Qëllimi kryesor i vizitës monitoruese ishte vlerësimi i kushteve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, Lezhë në kuadër të respektimit të të drejtave dhe trajtimit të të paraburgosurve/dënuarve, të përcaktuara në ligjin nr.8328 datë 16.04.1998 "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar, garantimin e të drejtave të këtyre personave të parashikuara në dokumentet ndërkombëtare, si dhe, masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit të bëra gjatë inspektimeve të mëparshme.

¹ Neni 74/1 i ligjit nr. 8328, datë 16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

Vizita u zhvillua në një frymë të mirë bashkëpunimi dhe sipas procedurës të zhvillimit të inspektimit në institucionet penitenciare. Grupi i inspektimit u takua fillimisht me z. Shaban Hysa, Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, si dhe me shefat e sektorit sipas seksioneve të këtij institucioni, të cilët u vunë në dijeni lidhur me qëllimin e inspektimit.

Nga ana e drejtuesit të institucionit, grupit të inspektimit iu ofrua mundësia që të kishin akses në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve, për zhvillimin e takimeve dhe intervistave konfidenciale me të gjithë personat e paraburgosur/dënuar, si dhe për inspektimin e ambienteve të banimit dhe ambienteve të përbashkëta.

Institucioni i Avokati i Popullit, pasi u njoh me konstatimet ka detyrimin kushtetues dhe ligjor t'ju parashtrijë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime paraprake

Vizita monitoruese për vitin 2018 e Mekanizmit Kombëtar në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, Lezhë, u krye sipas planit të inspektimit dhe në bazë të metodologjisë të inspektimeve në burgje dhe paraburgime.

Në takimin me drejtuesin e këtij institucioni, grupi inspektues kërkoi fillimisht një informacion lidhur me situatën e respektimit të të drejtave dhe trajtimin e të paraburgosurve/dënuarve në këtë institucion, mënyrën e trajtimit dhe zgjidhjes të kërkesë/ankesave, vënien në dispozicion të dokumentacionit në lidhje me strukturën, organikën dhe aktivitetin e sektorëve juridik, psiko-social dhe shërbimit shëndetësor, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit në inspektimin e mëparshëm.

Nga informacioni i grumbulluar rezultoi se, kapaciteti fizik në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, Lezhë ishte për akomodimin e 440 personave të paraburgosur/dënuar. Në datën e inspektimit, në mjediset e këtij institucioni, numri i personave të paraburgosur dhe të dënuarve ishte 404 persona të akomoduar në 3 godina, 2 (dy) godina me seksion paraburgimi dhe 1 (një) godinë me seksion i sigurisë së zakonshme. Nga këta, 283 persona të paraburgosur dhe 121 persona të dënuar me burgim.

Bazuar në urdhërin nr.329, datë 15.01.2009 të Ministrisë të Drejtësisë “*Për kategorizimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale*”, i ndryshuar, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, Lezhë, ishte i kalsifikuar si “burg i sigurisë së zakonshme” dhe “institucion paraburgimi”.

Me urdhërin nr.8927/1 datë 27.09.2018 të Ministrisë të Drejtësisë “*Për klasifikimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale*”, ky Institucion klasifikohet “burg i sigurisë së zakonshme”, me një seksion siguri e zakonshme, një seksion paraburgimi dhe një seksion i veçantë për trajtimin e shtetasve me masë mjeksore “mjekim të detyruar”.

Në lidhje me trajtimin e shtetasve me masë mjekësore “mjekim të detyruar”, për shkak të kushteve shumë të vështira në të cilat jetojnë personat që vuajnë denimin në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale të Zaharisë, Krujë, Avokati i Popullit ka disa vite që ka rekomanduar mbylljen e menjëhershme të kësaj qendre dhe zhvendosjen e këtyre

shtetasve, në ambiente me kushte dhe standarde ligjore të përshtatshme në mënyrë të veçantë për trajtimin mjekësor të tyre.

Gjatë inspektimit u konstatua se dy nga godinat me nr.4 dhe nr.5 në këtë Institucion ishin duke u rikonstruktuar dhe përshtatur për akomodimin dhe trajtimin mjekësor të këtyre personave, në zbatim të projektit të financuar nga qeveria shqiptare dhe donatorë të huaj.

Nisur nga rëndësia që ka zbatimi i këtij projekti, si dhe për të parë ecurinë e punimeve në këto godina, grupi i inspektimit zhvilloi në datë 10.01.2019 një vizitë tjetër inspektuese në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll. Nga verifikimi në vend i punimeve rezultoi se, kishte përfunduar faza e rikonstruksionit të jashtëm dhe të brendshëm të godinave, hidroizolimi i plotë i tarracës, instalimet hidraulike, instalimi tubacioneve për shkarkimin e ujrave, instalimet elektrike, si dhe shtrimi me pllaka i dhomave. Sipas informacionit të drejtorit të institucionit, afati për përfundimin e punimeve në këto godina dhe marrja në dorëzim e objekteve, duhet të përfundojnë deri në fundin e muajit Mars 2019.

Nga informacioni i grumbulluar në takimin me drejtorin dhe stafin e institucionit, si dhe inspektimi i ambienteve në regjimin e brendshëm e të jashtëm të këtij Institucioni, rezultoi se kishin gjetur zbatim rekomandimet e mëposhtme:

1. Seksioni i të miturve ishte mbyllur, pasi këta persona ishin transferuar për në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Kavajë;
2. ambienti i observimit/veçimit ishte duke u rikonstruktuar brenda kushteve dhe standardeve për qëndrimin dhe sigurinë e personave të paraburgosur/dënuar;
3. nga verifikimi i dokumentacionit në sektorin e observimit/veçimit, nuk u konstatuan raste që persona të dënuar/paraburgosur të kishin qëndruar tej afateve ligjore në këto ambiente;
4. organika e stafit mjekësor të institucionit ishte e plotësuar me mjekë shtesë. Gjithashtu, në ambientet e ish-godinës të të miturve ishte ngritur një Sektor i Kujdesit të Veçantë (SKV) ku kryheshin vizitat mjeksore, e cila ishte e kompletuar me pajisjet e nevojshme.
5. mjediset e takimeve të personave të paraburgosur/dënuar me familjarët ishin të pajisura me orenditë dhe pajisjet e domosdoshme.

Ndërkohë, pjesa tjetër e rekomandimeve nuk kishin gjetur zbatim. Më konkretisht:

1. Vazhdon të jetë prezent problemi i lagështirës në ambientet e brendshme dhe të jashtme të godinës nr.1, nr.2 dhe nr.3, e cila ishte tej normave të lejuara;
2. dhoma e stomatologut nuk ishte e pajisur me instrumente dhe materiale dentare të domosdoshme për të kryer efektivisht një shërbim të tillë;
3. në disa dhoma mungonte furnizimi me ujë të rrjedhshëm, për shkak të difektit teknik të riparuar në rrjetin e brendshëm të ujsjellësit.

1. Trajtimi

Grupi i monitorimit, kishte për qëllim mbledhjen e informacionit lidhur me trajtimin e të paraburgosurve dhe të dënuarve, identifikimin e rasteve të përdorimit të forcës fizike tej kufijve të parashikuar me akte normative apo të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie, si edhe të rasteve të marrjes së masave disiplinore. Nga informacioni i marrë, në intervistat

në grup dhe konfidenciale të zhvilluara me të paraburgosurit/dënuarit, grupi i inspektimit nuk evidentoi raste apo pretendime për tejkalim të forcës fizike nga ana e punonjësve të policisë të këtij Institucioni.

Nga inspektimi i ambienteve në regjimin e brendshëm, u konstatua se gjendja teknike e godinave nr.1, 2 dhe 3 ishte shumë e amortizuar dhe kishte nevojë për ndërhyrje të menjëhershme për rikonstruksionin e tyre. Muret e godinave në pjesën e jashtme të tyre kishin filluar të çaheshin dhe ju kishte rënë suvaja.

Nga intervistat me të paraburgosurit/dënuarit u evidentua një problem tepër shqetësues që kishte të bënte me lagështirën në ambientet e jashtme e të brendshme të godinave nr.1, 2 dhe 3. Lagështira ishte e dukshme në dhomat e të paraburgosurve/dënuarve, por më e theksuar ishte në ambientin e tualeteve dhe të dusheve. Në vlerësimin e grupit të inspektimit, lagështira ishte tej normave të lejuara dhe për pasojë dëmton rëndë jetën dhe shëndetin e personave që qëndrojnë për kohë të gjatë në këto ambiente.

Të paraburgosurit dhe të dënuarit, ngritën ankesa për mungesën e kushteve të jetesës në ambientet e vuajtjes së dënimit. Në dhoma kishte mungesa të pajisjeve dhe orendive të nevojshme, si dollapë për vendosjen e rrobave dhe sendeve të tjera personale, për mbajtjen e ushqimeve, etj. Në disa nga dhomat në godinën nr.2 nuk kishte furnizim me ujë të rrjedhshëm për mbajtjen e pastërtisë dhe higjienës vetjake.

Gjithashtu, ankesa u ngritën edhe për mungesën e sistemit të ngrohjes. Në periudhën e dimrit, ngrohja në dhoma realizohej me pajisje elektrike të siguruara nga vetë të paraburgosurit/dënuarit dhe familjarët e tyre.

Në intervistat me të dënuarit në këtë institucion, u ngrit si shqetësim mungesa e kushteve higjieno-sanitare kryesisht në ambientet e përbashkëta të tualeteve dhe dusheve. Gjatë inspektimit në këto ambiente, grupi inspektues konstatoi se, këto ambiente nuk ishin të pastra dhe të lyera, kokat e dusheve ishin të dëmtuara dhe nëpër mure vareshin kablllo elektrik që përbënin rrezik për jetën e këtyre personave. Në ambientin e tualeteve dhe të dusheve, si dhe në koridoret e seksioneve u konstatuan xhama të thyer të dritareve.

Në intervistat me disa nga personat e dënuar, u ngritën ankesa që kishin të bënin me shërbimin shëndetësor, lidhur me vonesat e vizitave nga stafi mjekësor i këtij institucioni, për cilësinë jo të mirë të ushqimit, për shkeljen e të drejtës për trajtimin me leje shpërblyese, si dhe për refuzimin pa shkaqe të kërkesave të të dënuarve për transferime dhe vuajtje dënimi në një institucion pranë vendbanimit të familjarëve. Në godinën nr.2, disa të paraburgosur/dënuar ngritën pretendime në lidhje me mungesën e komunikimit me familjet e tyre, pasi aparatët e telefonit që ndodheshin në regjim kishin disa ditë që nuk punonin, për shkak të një difekti teknik.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, ishin të punësuar 25 të dënuar kryesisht si pastrues, sanitarë, shpërndarës ushqimi. Ashtu sikurse dhe në institucionet e tjera penitenciare, personat e dënuar të punësuar ngritën ankesa në lidhje me përfitimin e shpërblimit për punën e kryer. Punësimi i të paraburgosurve/dënuarve rregullohet në bazë të kërkesave të neneve 34, 35 të ligjit nr.8328 datë 16.04.1998, "*Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve*", i ndryshuar, por pa shpërblim.

Avokati i Popullit, në lidhje me të drejtën e punësimit të personave të dënuar dhe kriteret e shpërblimit, i ka rekomanduar Ministrin të Drejtësisë përgatitjen dhe miratimin sa më parë të Vendimit të Këshillit të Ministrave (sikurse parashikon ligji), vendim i cili edhe pse tej çdo afati ligjor², ka më shumë se 10 vite që nuk është miratuar.

Të paraburgosurit por në veçanti të dënuarit shtruan nevojën e kontakteve më të shpeshta të juristit të institucionit me këta persona, në lidhje me dhënien e informacionit dhe sqarimin për dinamikën e të dënuarve gjatë shqyrtimit të kërkesave të dënuarve për transferime dhe të lejeve shpërblyese, mbi llojin, masën, periudhën e vuajtjes së dënimit dhe procedurat ligjore që ata mund të ndiqnin në vijim.

Në momentin e inspektimit, në mjedisin e sektorin e observim/veçimit nuk kishte asnjë person që qëndronte aty për mospërshtatje apo masë disiplinore, pasi ambienti ishte duke u rikonstruktuar.

2. Masat mbrojtëse

Nga verifikimi i dokumentacionit lidhur me funksionimin e sistemit të kërkesë/ankesave rezultoi se çdo formular regjistrohej në regjistrin përkatës dhe më tej protokollohej³. Regjistrat mbaheshin nga sekretaria e institucionit. Të paraburgosurit/ dënuarit plotësonin formularin e kërkesë/ankesës dhe e hidhnin në kutinë postare ose ia dorëzonin punonjësit të sektorit psiko-social.

Në rastin kur kërkesë/ankesat i drejtoheshin drejtuesit të Institucionit, punonjësi i sektorit psiko-social i dërgonte në sekretarinë e institucionit ku protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili kthente përgjigje me shkrim apo i takonte vetë të dënuarit, sipas procedurave ligjore.

Grupi i inspektimit mori informacion për rregullat e pritjes të të paraburgosurve dhe të dënuarve në Institucion, si dhe mënyrën si funksiononte Komisioni i Pritjes. Nga verifikimi i dokumentacionit, ky komision mblidhej rregullisht dhe kishte në përbërjen e tij përfaqësues nga sektori ligjor, sektori i ruajtjes dhe sigurisë, sektori i kujdesit social dhe sektori i shëndetësisë. Të dhënat regjistroheshin në formularin e përkatës dhe më tej pasqyroheshin në një regjistër të posaçëm. Mjeku bënte pjesë në Komisionin e Pritjes, ndërsa në Komisionin Disiplinor ishte prezent në rolin e vëzhguesit.

Komunikimi me familjarët kryhej përmes takimeve periodike dhe me telefona të vendosur në mjediset e regjimit të brendshëm dhe në ambientin e ajrimit. Të dënuarit/paraburgosurit që ndodheshin në katin e parë të godinës nr.2, u ankuan lidhur me mosfunksionimin prej disa ditësh të aparateve telefonik që ndodhen në ambientin e regjimit të brendshëm, si rezultat i një defekti teknik.

Ndërkohë, nga ana e të paraburgosurve/dënuarve nuk pati ankesa për mosrespektim të numrit të takimeve me familjet e tyre, por ata ngritën shqetësime për mënyrën e kryerjes

---

² Nenet 76 dhe 77 të ligjit nr. 8328 dt. 16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

³ Neni 49 i ligjit Nr. 8328 dt. 16.04.1998, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", i ndryshuar.

së kontrollit të ushqimeve nga stafi i institucionit. Në ambientin e kontrollit, mungonte një pajisje “Skaner” për të kontrolluar ushqimet që iu dërgoheshin këtyre personave nga familjarët e tyre. Në këto kushte, punonjësit e policisë të shërbimit në këtë ambient, detyroheshin të kryenin kontroll fizik të imtësishëm të pakove me ushqime.

Sa i përket çështjes së sigurisë, në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Shënkoll, ishin të instaluar kamera në ambientet e regjimit të jashtëm dhe të brendshëm të Institucionit. Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional. Në institucion kishte kamera që monitoronin pjesën më të madhe të mjediseve për 24 orë, ndërkohë që të dhënat ruhen në server për një periudhë një mujore.

Në bazë të urdhërit të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve, të paraburgosurve/dënuarve që kanë fëmijë të vegjël, duhet t’u krijohen mjedise të veçanta për ushtrimin e të drejtës të prindërimit në distancë. Në këtë Institucion, në ambientin e takimeve me familjarët ishte krijuar një mjedis i tillë, por ai nuk ishte sipas kushteve dhe standarteve që duhet të plotësojë, pasi i mungonin materialet dhe mjetet e nevojshme për ta bërë mjedisin sa më të ngrohtë dhe miqësor mes të paraburgosurve/dënuarve dhe familjarëve.

Takimet me familjarët realizoheshin me leje dhe kërkesë të veçantë të të paraburgosurve/dënuarve në ambiente më vete, të cilat ishin të pajisura me orenditë e nevojshme për të mundësuar qëndrimin dhe komunikimin mes tyre.

3. Kushtet materiale

Nga inspektimi në ambientet në regjimit të brendshëm, grupi inspektues konstatoi se, kishte mungesë të kushteve higjieno-sanitare.

Në dhoma akomodoheshin nga 2, 4 dhe 6 të paraburgosur/dënuar, por respektohej standardi në lidhje me hapësirën jetike për person. Mbipopullimi ishte reduktuar në godinat e regjimit të brendshëm, për shkak të hapjes të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Reç, Shkodër dhe transferimit të paraburgosurve/dënuarve nga ky Institucion në muajin Tetor 2018. Dhomat kishin dritë natyrale dhe ishin të pajisura me orenditë e nevojshme. Lidhur me pajisjet për akomodimin e të paraburgosurve/dënuarve u konstatua se dyshekët ishin të vjetruar dhe në pjesën më të madhe jastëkët dhe çarçafët siguroheshin nga familjarët e tyre. Batanijet e siguruara nga institucioni ishin tejet të vjetëruara dhe në kushte jo të përshtatshme higjienike.

Grupi i inspektimit konstatoi se të paraburgosurit/dënuarit ishin furnizuar me detergjente sipas normativave për larjen e enëve dhe për mbajtjen e higjienës vetjake. Por sipas rastit, pjesa më e madhe e të dënuarve, siguronin detergjentet dhe pajisjet e nevojshme për ushqimin nga familjarët e tyre.

Gjendja e tualeteve dhe dusheve në përgjithësi në të tre godinat ishte tejet e amortizuar. Kushte higjieno-sanitare ishin të këqija për arsye të nivelit të theksuar të lagështirës. Instalimet elektrike në këto ambiente nuk ishin sipas kushteve dhe standardeve të sigurisë, pasi ato ishin të ekspozuara në muret e brendshme dhe paraqisnin rrezikshmëri të lartë për jetën e këtyre personave. Automatët e bolierëve, si rrjedhojë e amortizimit dhe mungesës së mirëmbajtjes, përbënin rrezik permanent për çdo person që afrohej për shkak të ekspozimit të telave që përcjellin energjinë elektrike. Automati dhe pajisjet elektrike ishin krejtësisht jashtë dhe të ekspozuara në muret e këtyre ambienteve. Dritaret e dusheve ishin

me xhama të thyer. Në vendet e tualeteve dhe të dusheve, për shkak të lagështirës së theksuar (tavane që pikojnë), ambienti mbante erë të rëndë.

Furnizimi me ujë të rrjedhshëm përgjithësisht ishte i siguar 4 orë në ditë, gjë që bënte të mundur aksesin e personave për të kryer normalisht nevojat e tyre dhe kujdesur për higjienën vetjake. Por, grupi inspektues konstatoi se, në disa dhoma të godinës nr.2 dhe 3, për arsye të defektit në sistemin brendshëm të shpërndarjes së ujit, kishin një periudhë të gjatë pa u furnizuar me ujë të rrjedhshëm. Vonesa në riparimin e shpejtë të këtij defekti, kishte krijuar vështirësi serioze në plotësimin e kushteve higjienike për të dënuarit që qëndronin në këtë sektor.

Godinat e institucionit nuk kishin sistem qendror ngrohjeje. Në periudhën e dimrit, ngrohja nëpër dhoma realizohej me pajisje të siguruara nga vetë të paraburgosurit/dënuarit apo nga familjarët e tyre. Kjo situatë, ishte një zgjidhje për sa i takon ngrohjes të dënuarve, por krijonte probleme me sigurinë dhe jetën e këtyre personave, pasi kabllot elektrik ishin jashtë të varur në mure dhe të ekspozuar në dyshtim të dhomave.

Grupi i inspektimit, konstatoi se kuzhina ishte e lyster, e pastër dhe me kushte të mira higjieno-sanitare. Ajo furnizohej rregullisht me ujë që përdorej për gatim dhe larjen e enëve. Personeli që punonte në kuzhinë ishte i plotësuar sipas organikës dhe ishte i pajisur me librezë shëndetësore. Gjithashtu, kampionet e ushqimit ishin të etiketuara dhe mbaheshin me çelës në ruajtje në frigorifer, për çdo vakt ushqimi. Për personat diabetikë ishte hartuar një menu e veçantë. Përgjithësisht, nga intervistat e kryera me këtë kategori personash u konstatua se, ose gatuanin vetë ose e merrnin ushqimin nga familjet e tyre.

4. Regjimi dhe aktivitetet

Orari i veprimeve, përfshirë këtu zgjimin, rregullimin e pastrimin e dhomave dhe ambientit të përbashkët, puna edukative e profesionale etj, ishte i afishuar. Nga bisedat me të dënuarit, grupi i inspektimit mori informacionin se ajrimi ishte një aktivitet i kryer sipas standardeve dhe bazuar në një grafik paraprak, për çdo sektorë dhe sipas grup moshave. Grupi i monitorimit konstatoi se kishte disa mjedise të jashtme, të cilat përdoren për ajrim.

Organika e sektorit psiko-social për çështjet shoqërore, përbëhej nga 10 (dhjetë) punonjës, por në kohën e inspektimit ishin vetëm 7 (shatë) punonjës të punësuar me arsimim “punë sociale” dhe “psikolog”. Nga verifikimi i dokumentacionit të stafit psiko-social si raportet mujore mbi aktivitetin e këtij sektori, plotësimi i dosjeve psiko-sociale, si edhe programet individuale dhe të punës në grup të trajtimit, ishin të plotësuara dhe të përditësuara me aktivitete, takime me të dënuarit, si dhe me vlerësimet për çdo tremujor.

Nga inspektimi i ambjenteve në regjimin e brendshëm, grupi i inspektimit konstatoi se, mungonin mjediset e veçanta për zhvillimin e aktiviteteve aftësuese dhe mjetet e nevojshme për ushtrimin e detyrës nga ana e stafit psiko-social.

Aktivitetet zhvilloheshin sipas një plani të miratuar dhe një grafiku të paracaktuar, ku përfshiheshin kryesisht lojra sportive dhe lojra tavoline. Në këtë institucion mungonin kurset e formimit profesional. Megjithatë, sektori psiko-social organizonte aktivitete me tematikë të veçanta, ku përfshiheshin një pjesë e konsiderueshme e të dënuarve, sikurse aplikoheshin edhe programe individuale për trajtimin e tyre. Në çdo sektor kishte

ambiente për zhvillimin e aktiviteteve aftësuese të përbashkëta, por ato ishin me hapësira shumë të vogla. Për zhvillimin e aktiviteteve sportive përdorej vendi i ajrimit. Ndërsa, brenda në ambientet e godinave kishte nga një palestër që zhfrytëzohëj nga të dënuarit sipas orarit të miratuar nga administrata e institucionit. Në godinën e paraburgimit kishte një klasë të pajisur me kompjutera, e cila përdorej për kurset e kompjuterit.

Në këtë Institucion, ndodheshin dy ambiente që shërbenin si biblioteka, por dhe këto ishin me hapsira të vogla dhe kishin një numër të varfër tituj librash, të cilët ishin ofruar nga organizata jofitimprurëse. Njëkohësisht në këto mjedise, kryheshin seanca këshillimore të stafit psiko-social me të dënuarit.

Sa më sipër, Institucioni i Avokatit të Popullit vlerëson se, procesi i edukimit ka një rëndësi të veçantë për sa i takon rehabilitimit dhe ri-integrimit të personave që vuajnë dënimin në institucionet penitenciare. Ky proces, duhet të përfshijë programet e trajtimit individual, por dhe punën në grupe të të paraburgosurve dhe të dënuarve, duke marrë në konsideratë nevojat individuale psikologjike, shoqërore, të moshës, gjendjen shëndetësore, orientimin seksual ose identitetin gjinor, situatën kulturore dhe ekonomike, mjedisin ku ka jetuar i paraburgosuri dhe i dënuari, veprën penale, si dhe faktorët e riskut.

Në këto kushte, në Institucionin e Ekzekutimeve të Vendimeve Penale Shënkoll, ishte e domosdoshme krijimi i ambienteve të veçanta me hapsirë dhe të plotësuara me mjetet e nevojshme për çdo sektorë në funksion të punës të stafit psiko – social për trajtimin individual, si dhe për organizimin e aktiviteteve të përbashkëta kulturore, çlodhëse e sportive me të paraburgosurit/dënuarit. Këto aktivitete, duhet të shërbejnë për motivimin dhe zhvillimin e ndjenjës së përgjegjësisë, vetëbesimit, si dhe të nxitjen e interesit për arsimim dhe formimin profesional të paraburgosurve dhe të dënuarve.

Në godinën nr.2 të paraburgimit kishte 2 dhoma kulti, përkatësisht për besimin e krishterë dhe për atë mysliman. Shërbesat kryheshin çdo të premtë dhe të hënë nga personeli i besimeve respektive sipas një marrëveshje ndërmjet institucionit me komunitetet fetare lokale. Mjediset ku kryheshin këto rite fetare ishin të mirëmbajtura dhe të pastra.

5. Shërbimi shëndetësor

Organika e sektorit shëndetësor ishte e plotësuar dhe përbëhej nga 9 (nëntë) punonjës prej të cilëve dy mjekë, një stomatolog, një farmacist dhe pesë infermierë.

Nga intervistat me të paraburgosurit/dënuarit, grupi inspektues konstatoi se megjithëse personeli mjekësor ishte i kompletuar sipas organikës, kishte ankesa në lidhje me vonesat në kohë për zgjidhjen e kërkesave për vizita, ashtu edhe për konsultat jashtë institucionit me mjekë specialistë në spitalin e rajonal të Lezhës. Por, sipas mjekëve të Institucionit, kjo vonesë vinte për shkak të mungesës së mjekëve specialist në spitalin e Lezhës. Në këto kushte, vizitat mjekësore duhet të planifikoheshin për në Qendrën Spitalore “Nënë Tereza”, Tiranë, për të cilat kërkohej program i veçantë i miratuar nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve.

Është për t'u vlerësuar fakti që nga ana e institucionit dhe stafit mjekësor, ishin bërë përpjekje për të mbuluar problematikën e furnizimit me ilaçe, si për rastet urgjente, ashtu edhe për mjekimin e të sëmurëve kronikë. Furnizimi me ilaçe bëhej nga skema e ribursimit, nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve dhe me ilaçe të siguruar nga fondi i

veçantë në dispozicion të Institucionit. Nga ana e sektorit shëndetësor trajtoheshin me medikamentin “metadon” disa të sëmurë kronikë, të sëmurë mendorë dhe të dënuar që kishin abuzuar me substancat narkotike.

Dhoma e mjekut, ku zhvilloheshin vizitat, ishte zhvendosur për në ambientin e ish-godinës së të miturve, ku ishte krijuar më vete një Sektor i Kujdesit të Veçantë (SKV). Ajo ishte e plotësuar me orenditë e domosdoshme për kryerjen e një shërbimi shëndetësor në kushte normale. Dhomat brenda ishin të plotësuara me krevatet dhe shtroje, në kushte të mira higjieno-sanitare. Dhoma e stomatologut ishte e rregullt, e pajisur me autoklavë, të cilat funksiononin mirë. Megjithatë, mungonin materialet dhe instrumentet dentare dhe për pasojë nuk bëheshin mbushje të dhëmbëve nga dentisti i institucionit. Në rastet e problemeve serioze dentare, personat e paraburgosur/dënuar shoqëroheshin për mjekime në klinika private të stomatologëve në qytetin e Lezhës.

Nga kqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor, u konstatua ekzistenca e një regjistri vizitash, regjistri themeltar të të sëmurëve kronikë dhe regjistri për konsultat jashtë institucionit. Të gjithë formatet e kontrollit mjekësor ishin të mbajtura me rregull. Regjistrat e informacionit 24 orësh të infermierëve, ishin plotësuar sipas rubrikave. Kartelat mjekësore ishin të plotësuara në mënyrë korrekte dhe mbaheshin të mbyllura me çelës. Në disa raste, për shkak të dinamikës së transferimeve nga një institucion penitenciar në tjetrin, kishte vonesë në plotësimin e dokumenteve përkatëse për vazhdimin e procedurës së pajisjes me librezë shëndetësore.

Për sa më sipër, në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku thuhet se: “Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”; të nenit 21, germa “b” të ligjit Nr. 8454 datë. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, ku thuhet se: “Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të Nenit 74/1 pika “b” të ligjit nr. 9888 datë 10.03.2008 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin Nr. 8328 datë 16.04.1998 Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim” ku parashikohet midis të tjerash se: “Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca:

b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohet trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura dhe trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor dhe poshtërues”.

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të menjëhershme për rikostruksionin e plotë të godinave nr.1, 2 dhe 3 për shkak se gjendja e tyre ishte tejte e amortizuar dhe jashtë kushteve teknike;
2. Marrjen e masave të menjëhershme për hidroizolimn e tarracës, riparimin e sistemit hidraulik dhe shkarkimit të ujrave, të cilat përbëjnë shkak për nivelin e lartë të lagështirës në dhomat e të paraburgosurve/dënuarve dhe në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve;
3. Marrjen e masave të menjëhershme për riparimin e kokave të dusheve, si dhe izolimin e instalimeve elektrike në ambientet e përbashkëta të tualeteve dhe të dusheve, pasi ato përbëjnë rrezik për jetën e të paraburgosurve dhe të dënuarve.
4. Marrjen e masave për instalimin në godinat e të paraburgosurve dhe të dënuarve të sistemit të ngrohjes qëndrore, si dhe ndërprerjen e lidhjeve të kablllove elektrik të ekspozuar në muret dhe dyshemetë e dhomave të të dënuarve.
5. Marrjen e masave të menjëhershme për riparimin e defektit në rrjetin e brendshëm të furnizimit me ujë të rrjedhshëm në godinën nr.2/kati 3, si një shërbim jetik për personat që jetojnë në këto dhoma;
6. Marrjen e masave të menjëhershme lidhur me riparimin e dritareve dhe zëvendësimin e xhamave të thyer në ambientet e koridoreve të brendshme dhe në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve;
7. Marrjen e masave për krijimin e kushteve të plota higjieno-sanitare dhe pajisjen me orënditë e domosdoshme të ambientit për prindërimin në distancë dhe mjedisit të takimit me familjarët;
8. Marrjen e masave për kompletimin e dhomës së stomatologut me instrumente dhe materiale dentare të domosdoshme për të kryer efektivisht një shërbim të tillë.
9. Marrjen e masave të menjëhershme për plotësimin e 3 vendeve vakante të sektorit psiko-social sipas organikës;
10. Marrjen e masave për krijimin e mjediseve të përshtatshme të punës për punonjësit e sektorit të kujdesit social brenda në regjim, si dhe të ambienteve me hapsirë për zhvillimin e aktiviteteve aftësuese, të plotësuar me mjetet dhe orënditë e nevojshme;
11. Marrjen e masave për rregullimin e situatës së shpërblimit për punën e kryer të të paraburgosurve/dënuarve, sipas dispozitave të nenit 34 dhe 35 të Ligjit nr. 8328 datë 16.04.1998, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, i ndryshuar.

12. Marrjen e masave të menjëhershme që çdo të paraburgosuri dhe të dënuari t'u sigurohen shtresa dhe batanije të reja për fjetje, në përputhje me kushtet klimaterike dhe normat e miratuara në rregulloren e brendshme të IEVP-së.

13. Marrjen e masave të menjëhershme për përmirësimin e cilësisë të ushqimit për të paraburgosurit/dënuarit, sipas llojshmërisë dhe normës të ushqimit, në përputhje me Urdhrin e Përbashkët të Ministrisë të Drejtësisë dhe Ministrisë të Shëndetësisë.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454 dt. 04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj.

KOMISIONER

Ermonela XHAFJA